

Stockholm 2005-05-11

Samhällsbyggnadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remissvar på El och Gasmarknadsutredningen

Branschföreningen Oberoende Elhandlare (OE) vill härmed lämna sitt remissvar rörande den del av utredningen som behandlar elmarknaden.

Oberoende Elhandlare har under 2004 deltagit i utredningsarbetet genom att vår ordförande varit förordnad som expert. Vi anser att utredningen har gjort en bra analys av elmarknaden och dess funktion åtta år efter avregleringens början. Vi delar utredningssekretariatets oro för oligopol-tendenserna och riskerna som finns för svenska konsumenter och företag genom att konkurrensen inte fungerar fullt ut. Vi anser att det är brådskande att genomföra de förslag som utredningen kommer med. Det är en viktig del i att återupprätta förtroende för elbranschen som enligt den senaste TEMO-undersökningen i mars 2005 visar på ett stort misstroende från kundernas sida. Vi vill därför i uppmana departementet att återkomma till Riksdagen med en snabb och tydlig tidplan för införandet av de förslag som utredningen föreslår. Flera av förslagen har varit med i tidigare utredningar och är sedan länge färdiga för beslut. Vi kommer nedan att redovisa våra ståndpunkter om de olika förslagen och göra några tilläggförslag som ytterligare kan förbättra konkurrensen och konsumentens ställning.

Kapitel 2 Elproduktion och råkraftsmarknaden

OE är mycket bekymrad av den starka koncentration som finns på råkraftsmarknaden och att marknaden till stora delar är nationell och inte nordisk. Genom att ha olika prisområden ökar risken för marknadsdominans, speciellt i Sverige där de tre största företagen svarar för 90 % av elproduktionen. Vi ser det som mycket allvarligt att omsättningen på Nordpool i de längre terminskontrakten är låg, det skapar utrymme för att påverka priset. Vi delar helt utredningens syn att det är viktigt att ytterligare förbättra förtroendet för Nordpool.

Vi stödjer utredningens förslag om att inrätta en nordisk samrådsgrupp för att harmonisera regelverken samt att förstärka överföringskapaciteten mellan länderna. Vi vill att samrådsgruppen ska få ett tydligt uppdrag att skapa förutsättningar för bildandet av ett gemensamt nordiskt stamnätsbolag. Det är en avgörande faktor i skapandet av en nordisk marknad med ett gemensamt prisområde.

OE vill dessutom föreslå att regeringen genomför följande förändringar:

- Flytta ansvaret för det svenska ägandet i Nordpool från Svenska Kraftnät till Näringsdepartementet för att kunna följa och vara en aktiv ägare i Nordpool. Det kan vara första steget i

en privatisering av den finansiella delen av Nord Pool, i syfte att skapa incitament till högre marknadsandelar för terminshandeln och därmed en effektivare prissättning.

- All el som produceras på den nordiska elmarknaden ska bjudas in till spotmarknaden. Det förbättrar konkurrensen och ökar förtroendet för prissättningen på Nordpool. Det tar bort möjligheten till nettning av produktion och inköp på spotmarknaden, som medför att större industrikunder idag får högre kostnader för börshandel än bilateral handel med en producent. Det löser även problemet med ursprungsmärkning av el, då samtliga aktörer kan utgå från produktionen som bjuds in till Nordpool.
- Förbud kors- och samägande av elproduktionsanläggningar mellan konkurrerande företag.
- Samtliga utlandsförbindelser, nuvarande och kommande, ägs av stamnätsbolagen och disponeras på lika villkor av alla aktörer på elmarknaden.

Kapitel 3 Nätverksamheten

OE delar inte utredningens uppfattning att det inte behövs sanktioner mot de nätägare som bryter mot Energimyndighetens föreskrifter om rapportering av årsavläsningar och flyttningar. Vi delar dock utredningens bedömning att det är ett stort arbete att införa sanktioner och vi har istället föreslagit ett anläggningsregister som fungerar som kommunikationscentral, dvs fler funktioner än vad utredningen föreslår. Det skulle precis som sanktioner skapa ett incitament för nätföretagen att följa föreskrifterna. Vi återkommer till anläggningsregistret under kapitel 7.

Kapitel 4 Elhandel

Utredningen visar tydligt dels att elhandeln är en helt nationell marknad och dels på den kraftiga koncentration som skett sedan avregleringen. De tre stora elproducenterna har vuxit ännu snabbare inom elhandel än inom elproduktionen och kontrollerar idag 66 % av elkunderna. Det innebär mer än en fördubbling av marknadsandelarna och det är värt att notera att hela ökningen har skett genom uppköp av andra elbolag, inte genom aktiv försäljning där man fått kunderna att byta elbolag. Utredningens analys visar även att de nya företag som försökt etablera sig på elmarknaden, har dragit sig tillbaka. Det gör att antalet bolag, som aktivt säljer el på nationell basis, är minimalt idag. Det gör att utredningens förslag om att göra det enklare för kunderna att byta elbolag är viktiga för att öka antalet kunder som byter elbolag i Sverige. Nivån i Sverige är klart lägre än i Norge och England, som också avreglerat sina konsumentmarknader. En del av utredningens och OE:s förslag till förändringar kan tyckas vara detaljerade och okomplicerade, men är på grund av oligopolsituationen är de helt nödvändiga för att förbättra konkurrensen.

OE stödjer därför utredningens förslag:

- att korta tiden för leverantörsbyten till 15 dagar och att ge elkunder som flyttar en extra bytesmöjlighet. Vi önskar att dessa förändringar införs 1 juli 2006.
- att elleverantören ska vara skyldig att ange när avtal om elleverans upphör på kundens faktura.
- att nätägarna ska vara skyldiga att informera kunder som flyttar i deras nät hur man byter elbolag, t ex genom att informera om vilka elleverantörer som finns representerade i respektive nät. Vi önskar att dessa förändringar införs 1 juli 2006.

OE anser att utredningens förslag om att införa tillståndsplikt för att bedriva elhandelsverksamhet inte kommer att ha någon direkt positiv påverkan på elmarknaden. Vi ser dock inte några större risker med att införa en tillståndsplikt, förutom att det tar resurser från Energimyndigheten, som kunde användas inom andra områden på elmarknaden.

Kapitel 5 Åtskillnad mellan nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet

OE stödjer utredningens förslag om införa ytterligare redovisningskrav på vilka kostnader nätföretaget har för VD och styrelse.

Kapitel 6 Effekter för konsumenterna

Vi stödjer helt utredningens förslag om att Energimyndighet börjar fokusera sin granskning av nätföretagen till hanteringen av årsavläsningar. Kvalitetsproblemen inom detta område drabbar kunderna genom att fakturor blir fel eller försenade och att rättningar tar orimligt lång tid. OE anser att regeringen bör ge Energimyndigheten ett tydligt uppdrag att öka denna granskning och att årsvis rapportera vilken kvalitet som nätbolagens verksamhet har inom detta område.

OE anser att förslaget om att flytta energiskatten till nätföretagen är en enkel och viktig åtgärd att förenkla kundernas fakturor. Vi delar till fullo utredningens uppfattning att förändringen ska hanteras med prioritet och vi föreslår att förändringen genomförs 1 januari 2007.

OE har i utredningen föreslagit ett krav på separat fakturering av nätavgifter som skulle innebära ett antal fördelar för konsumentkunder och påverka konkurrensen positivt. Nedan följer vårt förslag:

Separat fakturering av nätavgifter

Idag har ca 1,5 miljoner elkunder separata fakturor för nätavgifter respektive el. Det är dels de kunder som bytt elbolag (25% enligt Svensk Energis TEMO-undersökning) samt de kunder hos kommuner som valt att sälja/fusionera sina elhandelsbolag, men behålla nätbolagen. Det gör att det är ca 3 miljoner elkunder som fortfarande samfaktureras. I denna kundgrupp återfinns nästan samtliga av de 2,5 miljoner hushåll som inte tecknat elavtal/bytt elbolag (enligt samma TEMO-undersökning). Dessa kunder betalar de högsta elpriserna eftersom de fortfarande har sk tillsviareprisavtal. Det är även dessa kunder som har fått de största prisökningarna enligt tabellen på sid x (i konsumentkapitlet i utredningen).

De kunder som bytt elbolag är enligt Svensk Energis TEMO-undersökning mycket nöjda med bytet. Svenskt kvalitetsindex visar också att de mest nöjda kunderna finns hos bolag som har ett stort antal kunder som bytt till dem. Det ger en tydlig indikation på att den förenkling av fakturorna som en separat fakturering innebär uppväger kundernas nackdel med att få två fakturor.

Förslaget om att flytta energiskattdebiteringen till nätföretagen, som finns hos Finansdepartementet, kommer att innebära att elhandelsbolagen enbart kommer att fakturera de konkurrensutsatta delarna av kundernas elinköp, dvs el- och elcertifikatpriset.

Positiva effekter av förslaget

- Fakturan blir enklare för kunden och underlättar prisjämförelser då elhandelsfakturan bara innehåller de kostnader som kunden kan påverka genom att vara aktiv och teckna elavtal.

- Samfakturerings är vanligast bland de kunder som har tillsvidarepris. Det innebär att de som mest behöver ha en enklare faktura, för att kunna vara aktiva kunder, får det.
- Det skapar i sin tur bättre konkurrens på elmarknaden både genom att fler kunder kommer att byta och att elhandelsbolag med och utan elnät jämföras på marknaden.

Kostnader för förslaget

Merkostnaden för att separata fakturera har beräknats till 50 kr/kund/år för kunder med kvartalsfakturerings. Huvuddelen av dessa är lägenhetskunder. De koncerner som idag använder samfakturerings kan naturligtvis fortsätta att ha en gemensam kundtjänst och därmed inte drabbas av några merkostnader än ovanstående 50 kr/kund/år.

Prisskillnaderna mellan tillsvidareavtal och övriga avtal är enligt tidigare redovisad statistik betydande och innebär att kunderna kan sänka sina elkostnader med mer än 50 kr/år genom att välja bort tillsvidarepriserna. Förslaget är därmed i linje med utredningens uppdrag att stärka de svaga kundernas ställning på elmarknaden.

Kapitel 7 Centralt anläggningsregister

Utredningen föreslår att ett centralt anläggningsregister införs på elmarknaden. **Oberoende Elhandlare stöder detta förslag men anser att anläggningsregistret ska utgöra en kommunikationscentral i enlighet med utredningens nivå "Anläggningsregister som kommunikationscentral"**.

Kommunikationscentralen bör även innehålla funktioner som möjliggör att styra och kontrollera processer. Med hjälp av processtyrning kan felaktigheter stoppas i kommunikationscentralen och returneras till avsändaren för korrigering. Att införa ett centralt anläggningsregister som även utgör en kommunikationscentral medför förbättringar för alla aktörer på elmarknaden. För elkunderna innebär det snabbare och säkrare leverantörsbyten och korrekta elräkningar. Det ger i sin tur ett förbättrat förtroende för marknadens funktion.

Det skapar även incitament för nätföretagen att rapportera in efterfrågade uppgifter i rätt tid då all rapportering ska ske via kommunikationscentralen, även den till elhandelsföretag i samma koncern. På det sättet uppnås en konkurrensneutralitet mellan de olika aktörerna på elmarknaden.

Kommunikationscentralen stödjer också övergången till månadsvis avläsning som kraftigt ökar nätföretagens rapportering. Med månadsvis avläsning är det avgörande att kommunikationen av mätarställningar sker snabbt för att möjliggöra att kunderna också faktureras för sin verkliga förbrukning månadsvis.

Det är av stor vikt att anläggningsregistret blir obligatoriskt genom ellagen och att det står under tillsyn av Energimyndigheten. Ett anläggningsregister måste omfatta samtliga aktörer och ett frivilligt register har tidigare varit aktuellt. Det var Neticircle, med OM och Fortum som delägare, som försökte men inte lyckades få med sig de andra två stora nätägarna Vattenfall och Forum. Det är därför av största vikt att det blir ett anläggningsregister som blir obligatoriskt genom ellagen. Införandet bör ske skyndsamt. Det bör kunna tas i bruk den 1 januari 2007.

OE föreslår vidare att man underlättar leverantörsbytet för kunden. Kunden skall vid byte av elleverantör endast behöva uppge sina personuppgifter, adress som elen skall levereras till samt vem som är nätägare. Den nya elleverantören hämtar resterande uppgifter via kommunikationscentralen. Förenklade leverantörsbyten kan genomföras tack vare införandet av EAN-kod och att kundens person-/organisationsnummer har kopplats till EAN-koden.

Kapitel 8 Marknadsövervakning

OE stödjer utredningens förslag om införandet av en permanent samrådsgrupp mellan Energimyndigheten, Konkurrensverket och Finansinspektionen. Vikten av att följa konkurrensläget och hur Nordpool fungerar som marknadsplats är mycket prioriterat.

För Oberoende Elhandlare

Johan Öhnell, ordförande